

RÜGEMENDI

TUTUAR

G. DONIZETTI

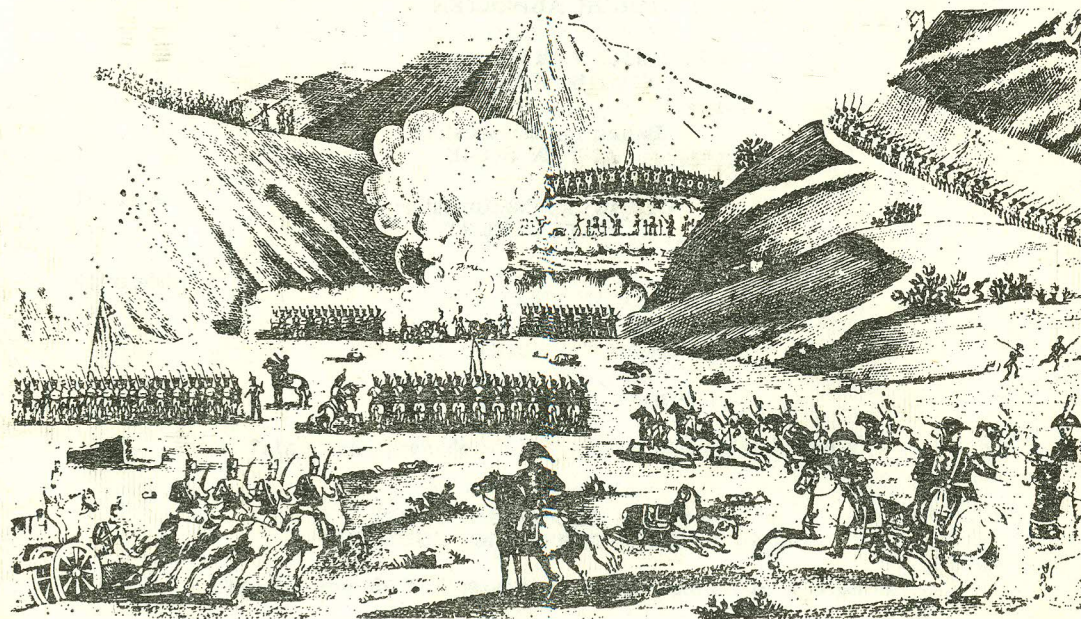
RÜGEMENDI TÜTAR

(La fille du régiment)

Koomiline ooper 2 vaatuses

J. H. V. de Saint-Georges'i ja J. F. A. Bayard'i libreto

Tõlge: L. Tungal

Esietendus 20. juunil 1979. a.

Dirigent:
PEETER LILJE

Lavastaja:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane ARNE MIKK

Kunstnik:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane ELDOR RENTER

Koormeistrid:
Eesti NSV rahvakunstnik UNO JÄRVELA ja
ANNE DORBEK

Kontsertmeistrid:
REET LAUL ja HELJU TAUK

Ballettmeister:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane MAI MURDMAA

Dekoratsioonid maalinud:
UNO KÄRBIS

Konsultant lavakõne alal:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane KAAREL TOOM

Dirigendi assistent:
JÜRI ALPERTEN

Lavastaja assistent:
NEEME KUNINGAS

Ballettmeistri assistent:
ANTON BOME

Orkestri kontsertmeister:
MATI UFFERT

Osades:

Maria	— NSVL rahvakunstnik MARGARITA VOITES Eesti NSV rahvakunstnik ANU KAAL
Markiis di Maggiorivoglio	— EVE NEEM LEILI TAMMEL
Sulpice, seersant	— Eesti NSV rahvakunstnik TEO MAISTE Eesti NSV teeneline kunstnik MATI PALM
Tonio	— Eesti NSV rahvakunstnik HENDRIK KRUMM Eesti NSV teeneline kunstnik IVO KUUSK
Hortensio, markiisi ülemteener	— UNO KREEN ERVIN KÄRVET
Hertsoginna di Craquitorpi	— Eesti NSV teenelised kunstnikud LIA LAATS LIIDIA PANOVA
Kapral	— HANS MIILBERG ENNO MIKKELSAAR
Notar	— Eesti NSV rahvakunstnik ENDEL PÄRN Eesti NSV teeneline kunstnik ENNO EESMAA
Tantsuõpetaja	— Eesti NSV teeneline kunstnik JÜRI LASS JURIS ŽIGURS
Rügemendi trummimees	— VELLO LEETNA AIVO PÄÄTS
Markiisi õuemuusikud	— JAAN LAUR JUHAN SCHÜTZ (I viiul) — JÜRI KASEMA OLAVI SILD (II viiul) — BORIS BUBÖR ERLEND LÖBIN (vioola) — MATI LEIBAK ANDRUS VIHERMÄE (tšello)
Talumees	— EUGEN ANTONI HEINO RIKAS ERIVAN VEESAAR
Kolm sõdurit	— VERNI KIRS NEEME KUNINGAS — VLADIMIR BORISSOV OLEV PÕLDOJA — OLEV KRIISA LEMBIT POOBUS

Talurahvas, grenaderid, külalised Maggiorivoglio lossis.

Orkestrisolistid:

TOIVO LILLEPÖLD (inglissarv)
IVO JUUL või ALFRED KÄSPER (tšello)

Tegevus toimub XIX sajandi 30-ndail aastail Tiroomi Alpides.

Etenduse juht: JÜRI KRUUS

I vaatus.

Markiis di Maggiorivoglio, reisides koos ülemteener Hortensioga, satub paikkonda, kus ähvardab tulla lahing. Külaelanikud muretsevad oma elu ja vara pärast. Markiis kardab, et ta voores on hädaohus — sõdurid on ju tema arvates üks häbitu rahvas. Pealegi põeb ta veel praegugi nooruse sõjasündmustest saadud südamehaavu. Markiis leiab, et taolises olukorras on targem külast varju otsida.

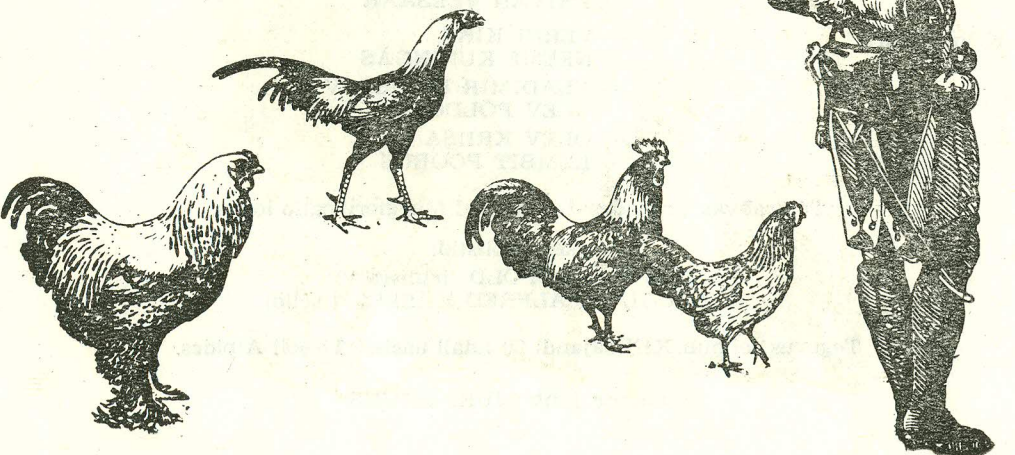
Lahinguoht möödub. Sulpice'i rõõmustab oma tulekuga markitant* Maria. Üheksateist aastat tagasi leidsid grenaderid ta imikuna lahinguväljalt. Tüdruk jäigi rügemendi, kus iga sõdur loeb end tema isaks ja tema hea käekäigu eest vastutavaks. Sulpice muretseb: Mariat on viimasel ajal sageli nähtud ühe võõra tiroollasega vestlemas. Samas toob patrull Sulpice'i juurde laagris tabatud tundmatu mehe, keda kahtlustatakse salakuulamisest. See ongi Maria seltsis nähtud noormees, nimega Tonio, kes olevat hiljuti neiu elu päästnud. Vangist saab sedamaid grenaderide külaline ja sõber, kelle auks peetakse ka väike pidu.

Kui Maria ja Tonio lõpuks kahekesi jäävad, on pikemata selge, et nad teineteist armastavad. Neid ei huvita põrmugi, mida selle kohta ütlevad Sulpice ja teised «isad».

Markiis, otsustanud lossi tagasi pöörduda, palub Sulpice'ilt sõdureid julgestuseks kaasa. Seersant, kuuldes teda nimetatavat Maggiorivogliot, meenutab, et sama nimi seisis ka väikese Maria juures leitud kirjas. Sulpice'il on kiri veel alles ja sellest selgub nüüd Maria kõrge päritolu: ta on markiisi surnud õe tütar. Tütarlapse markitandielu on sellega läbi. Tulevane Maggiorivoglio pärija peab markiisist tädiga kaasa minema.

Tonio ei tea juhtumist midagi. Et Maria täieõiguseks peigmeheks saada, astub ta rügemendi. Kahjuks hilja. Maria jätab hüvasti rügemendiga ja — ka Tonioga. Viimane on ju nüüd sõdur ega saa armsamaga kaasa minna.

* sõjaväeosa saatev toiduainete ja tarbeesemetega kaubitseja. Markitandid tegutsesid antiikajast XX sajandi alguseni.

II vaatus.

On möödunud peaaegu kolm aastat. Maggiorivoglio lossis on püütud Mariast kasvatada peent daami. Talle on leitud peigmees Craquitorpide vanast ja auväärsest hertsogisuguvõsast. Ka Sulpice, kes pärast haavataamist Maria ainsaks rõõmuks Maggiorivoglios elab, püüab selle valikuga leppida, — ehk teeb hertsoginnatiitel lapse õnnelikuks. Tegelikult pole kumbki oma uue eluga lossis kohanenud. Tarvitseb Sulpice'il vaid pisut meenutada rügemendi ja selle laule, kui Mariagi end hetkeks taas markitandina tunneb.

Grenaderid tulevad oma kasvandikku külastama. Toniost on vahepeal saanud ohvitser, rügemendi komandör. Ta armastab endistviisi Mariat, samuti nagu Maria Toniot.

Edasises tegevuses, kus Sulpice ja Tonio õige õnne eest võideldes mõningaid saladusi paljastavad, selgub, et markiisil pole kunagi olnud õde ja et Maria on hoopis markiisi enda tütar. Maria, uudisest vapustatud, on esimeses härdusehoos nõus koguni ema soovi täitma ja hertsogile mehele minema. Kuid grenaderid ei lase niisugusel sõgedusel teoks saada. Nad tungivad Tonioga eesotsas lossi ja teatavad aadlikele pulmalistele, et pruut on üles kasvanud sõdurite keskel ja teeninud markitandina. Markiiski leiab, et on saanud õige hetk kunagisi vigu heaks teha ja loobub Maria naitmisest hertsogiga. Craquitorpide seltskond lahkub nõrdinult. Nüüd ei takista enam keegi Mariat ja Toniot pulmi pidamast.

Eesti teater „Estonia“.

Neljapäeval, 3. märtsil 1916. a.

prl. Dagmar Parmasi

TULUÕHTU (benefize).

Esimest korda:

Rügemendi
tütar.

:: Operette 3. pildis. ::

Gaetano Donizetti muusika.

Näitejuht: P. PINNA.

Muusikajuht: R. KULL.

TEGELASED:

Marchesa di Maggiorivoglio	Betty Kuuskmann
Hortensio, tema hoovimeister	Eduard Kurnim
Sulpiz, sergeant	Yrjö Saarmio
Marie, markitandineiu	DAGMAR PARMAS
Tonio, noor tirolane	Alfred Sällik
Hertsoginna di Craquitordi	Saima Peterson
Notarius	Aleks. Johanson
Korporal	Gustav Avesson
Grenaderid. Maarahvas. Daamid. Kavalerid. Marchesa teenrid.	

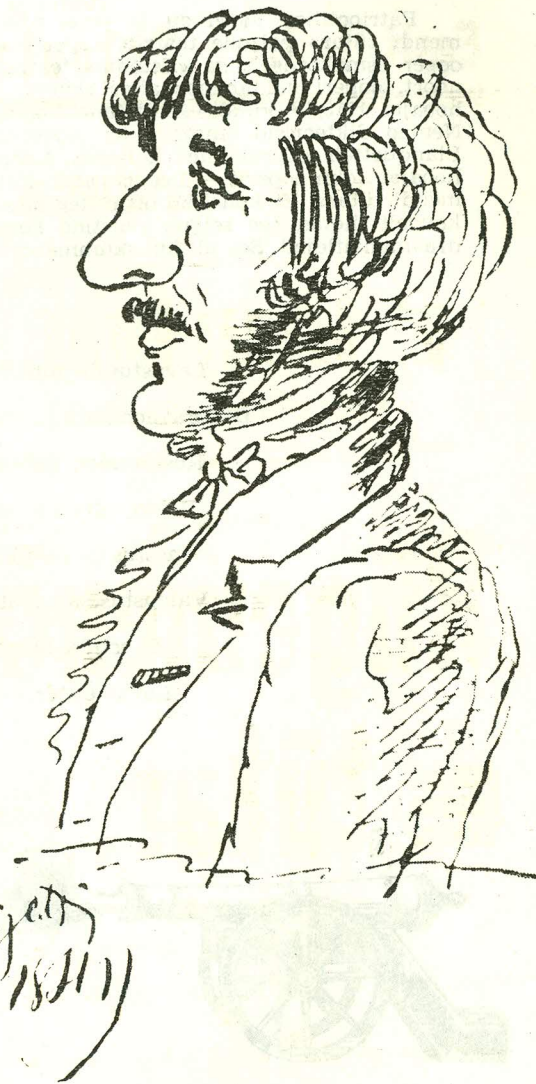
XIX sajandi I poole Itaalia ooperiheliloojaist on suurimad Gioacchino Rossini (1792—1868), Gaetano Donizetti (1797—1848) ja Vincenzo Bellini (1801—1835). Neid kõrvutades on toonitatud Rossini sädelevat vaimukust, Bellini hingestatud meloodilisust ja Donizetti oskust oma kaasmaalaste eelpoolmainitud laade tabada, neid ühendada ja omalaadselt edasi viia. Suure kolmiku kaasagedes hindasid eelkõige Rossini ja Bellini isikupärast stiili. Kui Donizetti loomingulised rivaalid olid väinud — Rossini kirjutas oma viimase ooperi «Wilhelm Tell» 1829. aastal, Bellini suri noorelt, saavutas ta kolmekümnendate ja neljakümnendate aastate vahetusel suure rahvusvahelise tunnustuse. See oli niivõrd ulatuslik, et Hector Berlioz hakkas ühes 1840. aastal Pariisis kirjutatud artiklis hurjutama: «Kuidas? Kaks suurt partituuri, «Märtid» ja «Hertsog Alba» (Grand Opéra jaoks, kaks — «Lucia di Lammermoor» ja «Nisida ingel» (Théâtre de la Renaissance'ile, veel kaks — «Rügemendi tütar» ja üks tundmatu nimega teos Opéra Comique'ile ja siis veel üks ooper Théâtre Italien'i jaoks! Ja kõik need teosed on kirjutatud üks ja sama helilooja... Härra Donizetti kohtleb meid ilmselt nagu vallutatud maad; see on tõeline invasioon. Nüüd ei saa enam juttugi olla Pariisi, vaid ainult härra Donizetti ooperiteatrist.»

Donizetti oli isegi oma ajastu jaoks hämmastavalt viljakas helilooja. Vähem kui kolme aastakümne jooksul (1818—1844) kirjutas ta 70 ooperit. Donizetti suurtest ooperitest on järjepidevaimalt mängitud «Lucia di Lammermoori» (1835, «Estonias» 1970). Viimastel aastakümnetel on aga taas kõlama hakanud niisugused teosed nagu «Anna Boleyn» (1831), «Lucrezia Borgia» (1833), «Mary Stuart» (1834), «Roberto d'Evereux» (1837), «Maria di Rudenz» (1838), «Favoriit» (1840). Eesti ooperikülalistajale võib pakkuda huvi fakt, et Donizetti teine ooper kandis nimetust «Puuraidur Liivimaalt» (1819).

Nüüdisajal on populaarseimad Donizetti koomilised ooperid, nende hulgas «Armujook» (1832, «Vanemuises» 1974), «Rügemendi tütar» (1840, «Estonias» esmakordselt 1916), «Don Pasquale» (1843, «Estonias» 1938, 1947, 1975). Pärast Cimarosa-, Paisiello- ja Rossini-aegset hiilgust elas opera buffa Donizetti loomingu üle oma uuestisünni. Aeg oli edasi läinud. Varase romantismi esindajana lisas Donizetti sellele žanrile nüüd omalt poolt lüürilisi jooni, unustamata sealjuures karakterite mahlakat töepära, rütmi erksust ja kergust ning orkestratsiooni värvikust.

G. Donizetti sündis Bergamos. Muusikat õppis ta kodulinnas ja Bolognas. Varasemas loominguperioodis kirjutas ta mitmes žanris — orkestriavamänge, keelpillikvartette, kirikumuusikat. Esimene ooper «Enrico di Borgogna» valmis tal 1818. aastal Veneetsias. Järgnesid paljude teiste ooperite esietendused Itaalias, Saksa- ja Prantsusmaal. 1834. aastast töötas ta Naapolis muusikapedagoogina. 1838. aastal nimetati Donizetti Naapoli Kuningliku Konservatooriumi direktoriks. Seda loeti tookord väga kõrgeks tunnustuseks. 11. veebruaril 1840. aastal esietendus Pariisi Opéra Comique'is «Rügemendi tütar». Prantsuse koomilise ooperi traditsioone järgides jättis Donizetti muusikanumbrite kõrval ruumi ka proosa-dialoogidele. XX sajandi alguseks mängiti «Rügemendi tütar» Pariisis juba üle tuhande korra; see arv räägib ooperi populaarsusest Prantsusmaal kõige kõnekamalt. Pärast esietendust jõudis «Rügemendi tütar» kiiresti ka paljudele teistele Euroopa lavadele. Üksnes Saksamaal esietendus ooper aastail 1841—1844 kahekümne ühes linnas. Venemaal kuuldi «Rügemendi tütar» esmakordselt 1841. aastal Odessas. 1847. aastal järgnes lavastus Peterburis. Paljude põlvkondade kuulsad sopranid nagu Jenny Lind, Emma Albani, Pauline Lucca, Adelina Patti, Luisa Tetrazzini, Henriette Sontag, Lily Pons ja Joan Sutherland on laulnud Mariat ühe armastatuima osana.

Minu portreeit just see mees

G. Donizetti: «Minu portree, mu enda tehtud.»

Patriootilise värvingu ja tegevustikus kajastuva sõdurielu tõttu võeti «Rügemendi tütar» paljude teatrite repertuaari I Maailmasõja päevil. Sellel ajal jõudis ooper esmakordselt ka «Estonia» teatri lavale. Palju mängis siis kaasa asjaolu, et noort, ooperi valdkonnas alles esimesi juhuslikke samme astuvad teatrit abistasid hooajal 1915/16 külalisesinejatena Soome lauljad Dagmar Parmas ja Yrjö Saarnio. Nemad dikteerisid omajagu ka repertuaari. Nii esitatigi Suppé «Ilusa Galathea», Planquette'i «Korneville'i kellade», Lehári «Lõbusa lese» jt. operettide kõrval sellel hooajal kolm ooperit — Leoncavallo «Pajatsid», Verdi «Traviata» ja Donizetti «Rügemendi tütar». Et kohalike ooperitegijate entusiasm tookord trupi tegelikud võimised kaugelt ületas, see selgub solistide koosseisustki: tookord tegid kaasa ka mitmed draamanäitlejad. See oli kuuskümmend kolm aastat tagasi...

Lavastusala juhataja — ÜLO MATESEN

Dekoratsiooniala juhataja — ELSA MÄNDSALU

Kostüümiala juhataja — LEIDA TALLO

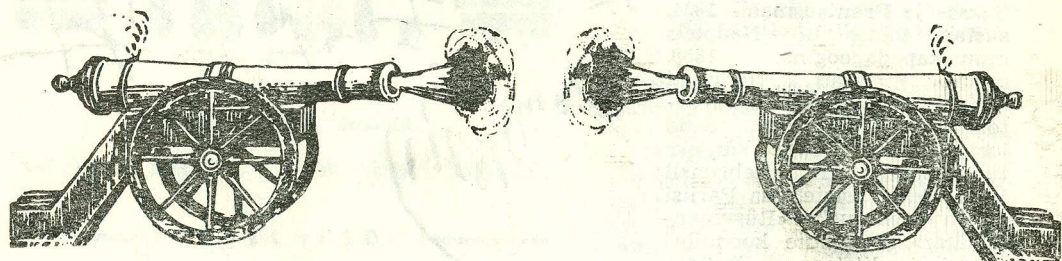
Rekvisiidiala juhataja — META KALT

Jumestus ja parukad — ILLI-ANN KALE

Valgustusala juhataja — EVALD RADIK

Kunstnik-butafor — HEDA PEET

Lavameister — HEINO LILLIPUU

Hind 20 kop.

Trükikoda „Ühiselu“, Tallinn, Tell. 1284, MB-05602. VI 1979, Tiraaz 7000,